

ALBINA CARPAȚILOR

Apare la 15. și ultima fișă-cărei luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. s'eu 70 banf. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiu, la colectorii, la oficiile poștale și la toate librăriile.

Dina.

Novelă originală.

(Continuare.)

VI.

Întorcându-se acasă, Scarlat găsi totă familia adunată. Ana era cu ochii înroșiți de lacrimi și, când intră logodnicul ei, îi îndreptă asupra acestuia cu o expresiune de durere nemângăiată. Dina, cu totă puterea ei sufletescă, se vedea c'abia își stăpânește nerăbdarea de a afla, cum se isprăvisse visita lui Scarlat la Ghermănescu. Ea împletia un ciorap.

Unchiul Dinei singur, cufundat în egoismul său, ședea liniștit într'un fotel lângă ferăstră și privia, fumând un ciubuc, la nișce norișori alburii, ce alergau pe albastrul cerului.

— „Ei bine?“ țise Dina, vedând că fratele ei nu e dispus a începe conversațiunea. „Ți-ai luat adio, se'u mai bine țis, ai câștigat vre nu recrut?“ Ea zimbi, pentru a-și ascunde emoțiunea.

— „Mulțumită Domnului, dar nu fără mult necaz.“

— „Cum așa?“

— „Închipuiți-vă absurditate, Jorgu voia să mă însărcineze a fi secundantul se'u într'un duel, și acesta în ajunul plecării mele pentru câmpul de luptă.“

— „Un duel?“ strigară Ana și unchiul Dinei, care făcu o mișcare fără de veste în fotelul se'u și se întorse în direcțiunea lui Scarlat pentru a putea auzi mai bine. Dina păru foarte ocupată cu ciorapul ei.

— „Da un duel. Și încă cu cine, cu amicul se'u de drum și de locaș, cu d-l de Beauchamps.“

— „Auzi lucru ciudat!“ făcu unchiul Dinei, clătînd din cap. „De bună samă o istoriă de mueri.“

— „Nu șciū, care să fiă cauza acestui duel, că-cî nici unul n'a voit să mi-o descopere. Lucru de necrețut este însă, că Ghermănescu cerea duelul pe vieță și mörte și nu voia să cedeze nici după ce i-am spus că patria

reclamă brațul se'u, nici după ce d-l de Beauchamps la rugarea mea i-a făcut scuze, și și-a oferit serviciile sale României, până când...“

— „Ei bine, până când...?“ făcură toți cu curiozitate.

— „Până când nu primi un bilet, pe care-l rupse răpede, îl ceti cu nerăbdare, apoi țise cu ochii plini de lacrimi: Ei bine, fiă, mâne vom pleca împreună!“

Dina se uita pe ferăstră cu mult interes, deși nu se vedea nimic estraordinar pe stradă, ér mâna ei printr'o mișcare răpede se rădică până la colțul ochiului și șterse o lacrimă, care era aproape de a cădea pe față-i.

— „Tot mai misterios!“ țise Ana, „etă un romanț întreg. Dar e bine, că s'a isprăvit așa. Parcă îmi vine mai ușor să te șciū în societatea D-lui Ghermănescu. De ce s'aū mai născocit și resbele!“ Ea duse batista la ochi.

— „Dragă Ano, resbelul va trece, patria va fi neatârnatore, Scarlat al teū locotenent se'u pöte... căpitan, și... și fericitul teū bărbat.“ Țicând acestea Scarlat se apropiă surițdend de Ana și luându-i mânila dela ochi o privi lung, lung și cu fericire. Tinera fată zimbi printre lacrimi și-și rezimă capul de umărul bărbatului iubit. Apoi fericita păreche ieși la braț în grădinița de dindărul casei și aședându-se sub un umbrar își continuă neconturbată de nimeni șöpteles amoröse, uitând astfel despărțirea ce era să vină, nenorocirile resbelului și scurțimea vieței omenești.

Unchiul Dinei după ce încercă înzadar să lege conversațiunea cu nepötă-sa, care părea de o distrațiunea fără esemplu, își luă pälăria și bastonul și se duse la preambulare.

Dina rămase éră-și singură. Ea stete öre întregi cufundată în gânduri, pe care cerca în deșert să le alunge.

Orî cât s'ar fi luptat în contra faptelor, ce se desvoltau înaintea ochilor săi, ea se simția iubită, că-ți altfel un om mândru ca Jorgu nu s'ar fi supus la dorințele ei, după-ce fusese tractat cu atâta răcedă. Descoperirile lui Scarlat o predispueră la simțăminte fragede, de care singură nu-și putea da socotelă esactă. Voia să se convingă cu orî ce preț, că Jorgu asemenea întregului secs bărbătesc fi era indiferent și cu toate acestea simția mai mult decât recunoștință pentru bărbatul, care-i luase partida cu atâta rezoluțiune. Nu era ore în faptele lui Jorgu acea energiă bărbătescă, acel amor fără rezervă, pe care-l visase ea? Ei bine, și în momentul, când făcuse ea această descoperire, trebuia să se despartă, pentru totdeauna pôte, de omul, care i se infățișase sub o lumină cu totul nouă? Ță un lucru neplăcut; ar fi ȓis cineva că acum ȓinei fi părea rău că-l trămisese pe Jorgu în bătălie. Trebuie să constatăm spre onórea ei însă, că acest simțământ avu numai durata unei secunde și fu respins îndată cu indignațiune.

În astfel de gânduri începuse să însereze. ȓina se simția parcă atât de nemulțamită, atât de nefericită chiar, fără să șcie apriat din ce cauză. Avea un dor nehotărit, a căruia împlinire ar fi liniștit-o, și cu toate acestea nu șcia ce dorește.

Cugetele ei o absorbiseră într'atâta, încât ea nu auȓi o ușoră ciocnitură la ușă, ér când vedu intrând în casă pe Jorgu, reținu un țipet de surprindere și roși foarte tare. Ea se rădică de pe sofă pentru a primi pe Ghermănescu, care băgase în samă turburarea tinerei fete, dar o atribui la cauze cu totul nefavorabile pentru sine.

— „Iertați-mă domnișoră,“ ȓise el, „că vă conturb atât de târȓiu, dar pregătirile de călătorie mi-au absorbit o mare parte a ȓilei și cu toate acestea nu voiam să plec fără a-mi lua remas bun dela Dtră.“

— „O astfel de procedură nici nu țiaș fi iertat-o, Domnule Ghermănescu,“ ȓise ȓina suriȓend, „și această cu atât mai puțin, că n'am avut ocaziune de a-ți mulțami pentru . . .“

— „Oh, Domnișoră,“ o intrerupse Jorgu cu vioiciune. „Nu sunt considerațiunii de natura această, care m'au făcut a vă cerceta. Vă conjur să uitați o faptă, care ar fi fost în stare să o sêvêșcă orî ce om de onóre.“

— „Eü, din contră te rog, domnule Ghermănescu,“ observă ȓina cu căldură „să nu desconsideri un serviciu, în îndeplinirea caruia era să riscî viéta. Nu este frumos din partea unui om, care s'a jertfit pentru cineva, să de-tragă din meritul acestui sacrificiu, pentru a încungiura recunoștința. A fi generos în modul acesta, nu se mai chiamă generositate.“

— „Credeți, Domnișoră, că n'a fost intențiunea mea să vă vatem. Voiam numai să vă feresc de a esagera meritul unei fapte. A risca o viéta, care se trece fără scop și fără bucurii, nu însemneză un mare sacrificiu.“

— „O viéta fără scop și fără bucurii? Acesta o spuî Dta, un om, care n'a avut decât bucurii în viéta sa?“

— „Oh, domnișoră,“ făcu Jorgu cu un suris desamăgit, „nu credeți că ceea ce străluce e totdeauna aur. Sub esistența acoperită de flori, pe care am dus-o, se află în continuu același spin, care la început nu se observă, dar cu timpul se arată și produce desgustul. Acest spin este

interesul, simțământ mârșav, dar care conduce toate acțiunile omenești. N'am întelnit în viéta nici un devotament sincer, nici o simpatie desinteresată, care să mă întărăscă în credința, că viéta tot are un preț. Preste tot aceeași dejosire, care se ascunde sub forme încântătoare.“

— „Pôte, că ai apucat pe cale greșită,“ ȓise ȓina cu o voce puțin mișcată.

— „Se pôte, Domnișoră. În orî ce cas ași fi meritat o sorte mai bună. Simțiam în mine un suflet arȓetor, gata a cuprinde o iubire fără rezervă, a trăi sêu a muri din această iubire, și n'am găsit decât fințe, care nu șciau și nu puteau să mă întelégă. O singură dată . . . Dar la ce acestea? E prea târȓiu.“

— „Prea târȓiu? Pentru ce? Nu este nici odată prea târȓiu, de a căpeta convingeri sănătose,“ ȓise ȓina cu foc.

— „Nu, domnișoră, nu mai simț curagiul de a crede. Am ajuns la o fasă a vieții, în care orî ce iluziune s'a șters. Singura scăpare o aștept, și sper că o voiü căpeta dela glonțele turcești.“

— „Cum, nu mai este nimic, care să te pótă reținea în viéta?“ făcu ȓina fără voia sa.

Jorgu o privi cu surprindere; această nu era vocea indiferenței, era o căldură binefăcătoare în acele cuvinte. Și cu toate acestea, își gândi el, este numai vocea recunoștinței.

— „Oh, Domnișoră,“ ȓise el cu tristeță, „aveți milă de mine, nu încercați a-mi deștepta plăcerea pentru o viéta, unde nici celui ce se pocăeșce nu-i e permis a spera.“ El se sculă pentru a pleca.

ȓina roși. Acesta era sensul cuvintelor, pe care le rostise ea pe ghéta. Acum întelese, că făcuse greșelă aruncând îndêret în prăpastie pe un om, pe care ar fi putut să-l mântuêșcă.

— „Nu, nu, nu vei pleca cu aceste idei,“ ȓise ea. „Nu-ți espune viéta fără trebuință; este diferință între vitejia și între despreț de viéta. Te rog, te conjur să păstrezi aceste margini. Ești tiner, ai încă ȓile fericite de așteptat.“

— „Vê mulțamesc pentru aceste cuvinte,“ ȓise Jorgu cu voce tremurândă, apucând mâna, pe care i-o întindea tinera fată, și sărutându-o cu respect.

— „Speră“, șopti ȓina atât de încet, încât Jorgu abia o auȓi. Dar atâta fu de ajuns. Tinera fată simți o lacrimă ferbinte cădend pe mâna ei, dar, înainte de a fi putut ea ȓice un cuvânt, Ghermănescu dispăruse. ȓina căȓu într'un fotel pe jumătate leșinată și lăsă curs liber unui torent de lacrimi.

A doua ȓi, trenul cătră Colonia ducea trei tineri tăcuți și întunecați, care mergeau să-și cerce puterile în lupte uriașe. Erau cei trei cunoscuți ai noștri.

Ana, ȓina și unchiul acesteia, după o comună învoelă, remaseră încă pentru câțva timp în Spa, ér Scarlat le promise că fi va înștiința regulat despre sôrtea lor, trămițendu-le scrisori prin omul lor de afaceri din București.

Dintre cei trei tineri, doui se păreau rezoluți a căuta mórtea în șirurile dușmane, ér al treilea a încungiura orî-ce espunere nefolositoare.

(Finea va urma.)

Lui Vasile Alecsandri.

Din frageda-mă junețe, chiar din copilărie
Simții acele-accente sublime, ângerești,
Concertele sonore, divina armonie,
Vărsate în abundență de musa din Mircești.

Din »Doine» »Lăcrimioare» și pân' la »Despot-Vodă»
Semețul, naltul geniū în tine-am admirat;
Comediă seū dramă, baladă, imn seū odă,
Ori ce ai scris, în fine, cetit-am ne 'ncetat.

Și 'n frigul ignoranței, în dorul meu cel mare,
M'am încălđit la raza poeticului far,
Setos de armonie, sorbit-am cu ardóre
Din cupa Poesiei angelicului nectar.

Prin locuri neâmbulate retras de omenire
În verva fantasiei mă întrebam încet:
»Ah! Care-î talismanul, înalt'acea simțire,
»Secretul, care este, ce face pe poet?

Și pas cu pas urmându-ți, voesc ca dela tine
Eu Patria străbună să 'nvăț ca să iubesc;
Prin mature accente, curate și divine
Frumoșa Românie să 'nvăț ca să măresc.

Roma 15/27 Maiu 1880.

Dar, vai, numai atunci când crude suferințe,
Când lacrimi de durere pe géna mea am șters,
Când inima-mă virgînă fu 'nvinsă de dorințe,
Atunci din a mea penă născu întâiul vers!

În note discordante rimat-am pe hărtie
Când sacrele estase a primulul amor,
Când sórta omenescă, arbitriū și sclăvia,
Egalitatea ștersă din némul muritor!

Și sborul vieții mele pe harpa-mă prematură
Făcea ca să resune dumnezeescul dar,
Simțiri misterioase, fantastica natură,
Séu jertfe de prinose pe-al patriei altar.

O! Maestre sublime, în dorul meu ferbinte
Eu fără incetare ca să-ți urmez voesc,
Pe falnica ta liră cântași »Latina gînte»
Și eu pe slaba-mă harpă — poporul românesc.

H. Rheinsteîn.

Despre corale.

Influența vieții organice în natură se poate vedea mai
eclatant și într'o măsură mai importantă la activitatea ani-
malelor mai mici de mări, care activitate și-a început
cursul încă în timpul anteistoric, și care se continuă ne-
curmat și în zilele noastre.

Precum se nisuesc plantele a ținea echilibrul com-
pozițiunei aerului atmosferic de pe continenturi, luând
într'ênsele acel acid carbonic, care, decă s'ar afla acolo
în cantități mai însemnate, ar împiedeca subsistența ani-
malelor și a omenilor: tocmai așa se poate dice, că unele
animale de apă țin echilibrul în cuprinsul corpurilor disol-
vate în apă.

Adică prin apa fluviilor se duce ne'ncetat în mări și
lacuri o mare cantitate de carbonat de calciū, adecă de
»pétră de var» disolvată (Ca CO_3). De aci ar trebui să
urmeze, că apa mărilor devine cu încetul o soluțiune să-
turată de var și că din această soluțiune se precipitează
nemijlocit carbonatul de calciū formând astfel diferite pă-
turi de petrii vâroase. Însă această deducere nu există!
Cuprinsul carbonatului de calciū al apei din mări e pururea
constant și foarte mic, formând adecă numai a $\frac{1}{10000}$ parte
a apei de mare. Acastă cantitate constantă și așa dicând
neînsemnată a cuprinsului de carbonat rezultă din activi-
tatea vitală a animalelor de mări, care își apără părțile
mai moi ale corpului lor printr'un schelet de var intern
seū prin o crustă vâroasă esternă. Și această operațiune
se îndeplinește prin detragerea carbonatului de calciū din
apa mărilor și înlocuirea acestuia în corpul lor.

Dintre animalele, care influențează foarte activ asupra
constanței în compozițiunea apelor de mare, jocă o rolă
mai frapantă așa-numitele corale, despre care ne-am propus
a vorbi cu această ocaziune!

În toate mările tropice se află în cantități nenumărate
niște polipi foarte mici, cari locuesc pe căsuțe solide de

pétră vâroasă, și se numesc în genere: corale; ele formază
însă o mulțime de specii, precum sunt: corallium rubrum,
oculina hirtella, madrepora prolifera, isis, gorgonia ș. a.
— Aceste corale, adecă animalele mici de înșărire bălăcă,
sémână unor beșicute, posed antene (pipăitoare) și trăiesc
în societatea acelei grupe de animale foarte mici, care până
acum sunt cunoscute în zoologie sub numirea de »înșăseri».

Construcțiunea coralelor este fenomenul cel mai ca-
racteristic de pe suprafața pământului nostru și se îndepli-
nește astfel, că corpul animalelor desparte prin țesătura
pelei o materie compusă din var carbonic, din care rezultă
apoi corpul total al coloniei întregi, adecă trunchiul de co-
rale. Aceste trunchiuri formază vaduri calcaroase seū așa
numitele »bânci de corale», care resistă celor mai puternice
valuri ale mărilor și care înflutează prin estinderer
lor cea mare asupra formeii suprafeței pământesei.

Trunchiurile de corale constau din niște țevi calio-
drice seū conice, încovoiate foarte felurit și ramuroase, care
în multe casuri sémână cu un arbust seū arborei cu ra-
muri formate; érá câte-odată aceste produse ciudate au
o formă mai mult seū mai puțin globosă, seū ca bureții
râu desvoltați ș. a. Țevile acestea formate din pétră de
var și coperite cu o cójă, care se arată la trunchiurile
mai bătrâne de tot petrificate, sunt în interior mai ade-
seori ca o stea strălucioasă, la mijloc cu un canal foarte fin
— Țevile, care se estind peste toate ramurile până la
trunchiul principal, se par că împreună la oaltă diferitele
animalele de pe vârful crengilor într'un tot colosal, și la
prima vedere credem, că întregul »arbore» de corale e
un individ mic, adecă: toți polipii de pe vârful ramu-
rilor formază un singur animal.

Decă esaminăm polipii în masa lor întregă și în
legătură cu căsuțele, pe care vețuesc, atunci ne vom
convinge, că au o mare asemănare cu plantele, și adecă

cu arbori și cu tufe fără frunze. Tocmai de aceea coralele și zidirea lor mult timp s'au considerat ca plante petrificate, și însuși învățatul Réaumur a avut o idee falsă despre ele, propunând în academia franceză în secolul trecut, că coralele sunt pe din lăuntru de pîtră, ér pe din afară sunt plante și locuite de animalcule parăsite. — Însă medicul și călătorul Peyssonel a pus capăt credințelor false, documentând la an. 1723 adevărata natură animală a acestor produse de mări, că-cî florile părute ale acestor plante se prefac în animale, planta însuși se privește ca casa său trunchiul, pe care locuiesc animalele, érá frunzele și staminii florilor presupuse se prefac în antene.

Tot insul crede că cunoște coralele și e îndestulit decă știă, că acéste sunt masse petróse de o colóre roșiă ca cărămida arsă, care se scot din mare, se poleiesc și ascut, se înșiră pe ață și așa se pórtă de grumaz ca juvaere. Póte că mulți dintre cetitori au văduț în cabinete de științele naturale și o créngă de corale; însă și aceștia au cunoștință numai despre rămura văduță, adecă despre corpul roșu în formă de arbore, că-cî numărul, forma și colórea¹⁾ acestor produse sunt fórté felurite. Pe tóte coralele nu le caracteriséază numai trunchiul de pîtră, ci esistența lor e condiționată de un animal polipic, adecă de un corpuleț organic, mic, fórté móle și cam străvăduțor; acesta este un săculeț provăduț cu o gură deschisă, ce posede giur împregiur mai multe ramuri subțiri și lungi, care sunt în mișcare necontenită, prindénd animalcule microscopice spre nutreméntul necesar.

Funcțiunea vitală a coralelor, cu tóta simplicitatea construcțiunei lor interne, e fórté frapantă! Ele își întind și retrag nenumératele lor ramuri după plac, și prin mișcarea acestora conduc animalculele străine în gura, în fólele polipului, de unde în puține minute se lapedă restul nenutritor. De multe ori coralele înghit animale său larve de insecte, care sunt mai mari decăt ele însuși; adecă sfórele, care se află din gios de organul gurei, se întind așa, că prada cu mult mai mare se póte înghiți și săculețul, care forméază adevăratal corp al polipului, asemenea se întinde până la indoita său întreita mărime a sa. Animalele înghițite de polipi sunt de regulă acoperite cu o crustă cornută, carea însă se móie prin suc din fólele polipilor, se disolvă și se asimilează, întrebuintându-se spre construirea corpului lor, și numai remășițele nemistuiwere se lapedă din corpul polipilor.

Singuraticele corale sunt numai părțile ale unui tot mare, său protopărintiței unei familii, purceși din forme asemenea; tóte la olaltă sunt decí urmași unui individ și trăiesc în societate, cu alté cuvinte: viéta unui animal coralin e condiționată de viéta altuia!

Polipii cresc, partea lor inferióră devine tot mai solidă, mai petrificată, rădicându-se cu încetul până la 10—1000 metri, și numai partea superióră, adecă ramurile subțiri și stomachul rămân pe lângă tóta prenoirea substanțelor străine móle, mișcátóre și de mărime neschimbată. — Sucul nutritiv, din care se separéază prin mistuire părțile inferióre petrificate, se respăndește mereu prin nișce

canaluri, care sunt împreunate cu stomachul, și formarea coralelor trebuie să se continueze în tóte direcțiunile pân'atunci, până când sunt aceste canaluri deschise. — Într'aceea acésta activitate formatrice trebuie se aibă și un hotar; că-cî cu cât se depărtéază funcțiunea primitivă de isvorul nutritiv, cu atât mai fine devin țevile, canalurile, și cu atât mai încet se întéplă mișcarea sucurilor din aceste canaluri. Îndată-ce se astupă aceste țevi, încetéază comunicațiunea părților cu gura și cu stomachul. Trunchiul móre, devine pîtră, fiindcă a încetat de a participa la mișcarea vitală a întregului. — În momentul, în care cresc diferiții polipii spre în sus și spre în afară și se întind în tóte direcțiunile, părțile mai betrane mor, generațiunea tinérá își clădește casa pe ruinile părintilor ei și așa nисуește ne'ncetat a crește tot mai în sus, până-când a ajuns la óre-care dimensiune aprópe de suprafața mării, unde apoi se oprește din nou activitatea lor vitală.

Se póte, că valurilor mării le succede a rumpe o parte a clădirilor și a o preface în nisip; însă acésta un strică mult! Că-cî posteritatea tinérá și care se înmulțește în mod ciudat lucră ne'ncetat și puterea valurilor e fără efect contra puterei vitale a coralelor! Grămădituri peste grămădituri se înșiră la olaltă, dintr'un trunchiú mic devine o stâncă de corale, o insulă său un iaz de mai multe sute de kilometri de lung ș. a. Tóte aceste formațiuni construite din masse văróse, din petrii de var, sunt rezultatele animalculelor fórté mici și abia vizibile, adecă ale coralelor.²⁾

Coralele forméază decí pentru geologi un obiect fórté important, pentru-că ele clădesc, prin separarea încétă a petrilor de var din corpul lor, insulele său grupe de insule întregi. Eră școpul geologului e: a documénta cu argumente reale compositiunea, crearea tuturor corpurilor continentale, care fac o parte constitutivă esențială a globului pământesc.

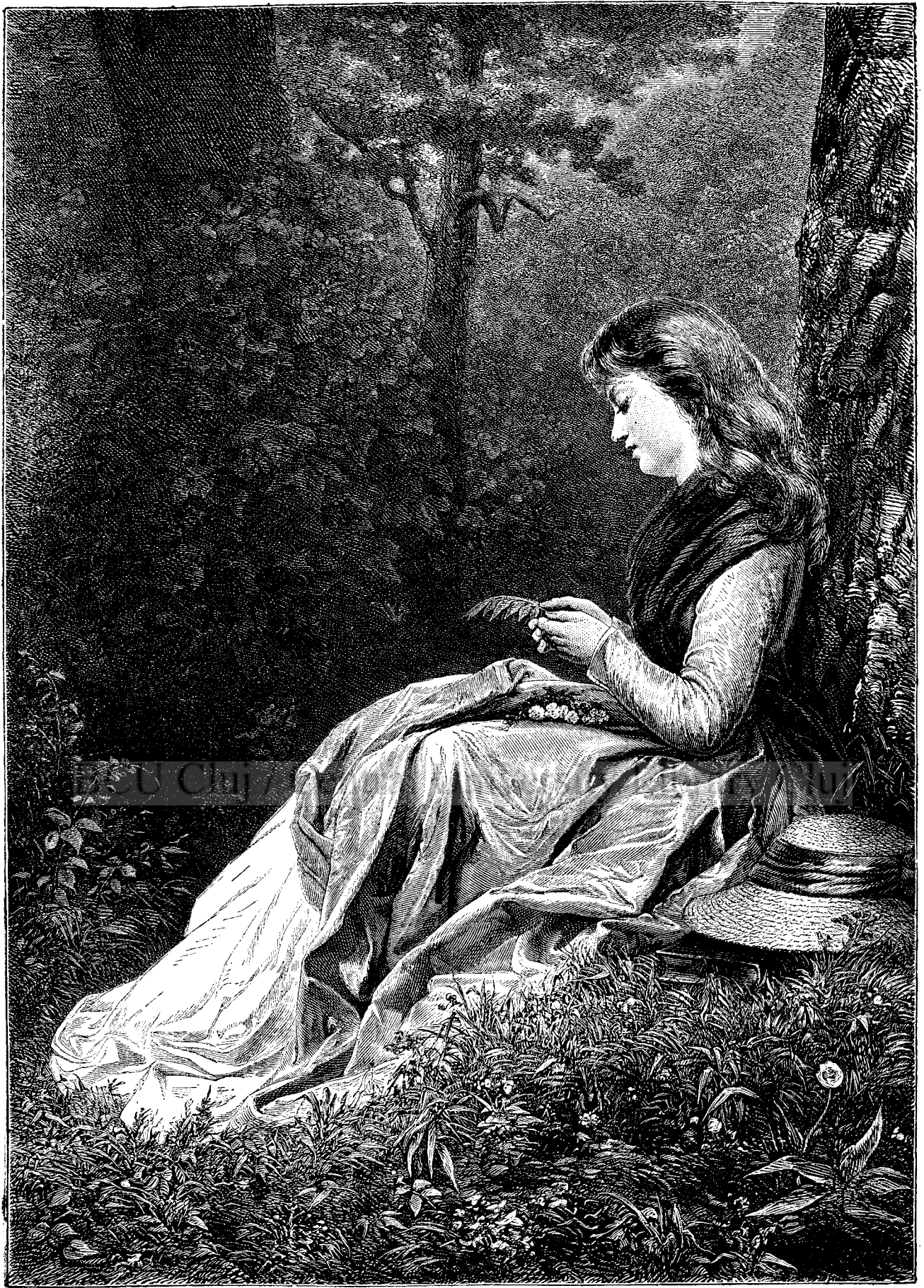
Separatiunile petrilor de var le numim, precum s'a dis mai sus, bănci de corale, care primesc de după locurile unde sunt aședate mai multe numiri. — După renumitul naturalist Darwin, care a adus în știința naturală, prin esperimentele sale, multe fapte pân' aci necunoscute și neesplicate, se disting trei feluri de bănci de corale, și adică: cele mai generale sunt băncile lagunelele său attollii (germ. Lagunenriffe), apoi vin băncile litorale (Küstenriffe) și în fine băncile de iaz (Dammriffe).

Attollii sunt nișce insulițe înguste de 10—100 metri, care se rădică cu 2—4 metri peste nivelul mării și încing un spațiu, un lac (său lagună) în formă de cerc mai mult său mai puțin regular; acest spațiu e său de tot împresurat, său numai parțial; în cazul din urmă apa mării comunică cu lacul de vad cuprins. Lagunele acestea sunt mai adese ori deschise; printre părțile rădicate giur împregiur, care se pot privi ca o fortăreță naturală, se află unul său mai multe golfuri din care purced grupe de insule; érá golfurile în lagune sunt de regulă destul de înguste și de afunde spre a putea lasă intrare nărilor mai mari, care se află aci în port sigur.

Băncile litorale sunt cele mai simple, care se lătesc de-a lungul insulelor său a continentului și se ală-

¹⁾ Productul coralelor arată cele mai variabile colori! Partea esterióră are colorile cele mai pompóse. Ramurile, crengile au o minunată colóre carmină, său de cinober său amarant, apoi azură, verde, galbină, brună'nchisă, négră-lucitóre, violetă. *Ins. aut.*

²⁾ Veđi »Die Macht des Kleinen.« Leipzig 1851 de Harting. *Ins. aut.*

Mă iubește, nu mă iubește

tură nemijlocit la țermuri. Între aceste bănci și între insula respectivă, care e încungiuată de ele, nu se naște nici o lagună s'eu canal, ci rămâne un loc deschis. Că-cî decă insulele sunt de tot stâncóse, petrele lor se întind și sub suprafața mării. Pe stânca solidă însă se pot așeza animalele coralice, ele își încep decî clădirea lor la o adâncime de două s'eu mai mulți metri și acéstă activitate se continuă cu încetul tot mai departe, până când a ajuns în timpul refluxului la nivelul mării.

În fine: băncile de iaz se deschilinesc de băncile lagune numai întru atâta, că între bancă și țerm se întinde un canal împlut cu apă, de o lățime mai mare s'eu mai mică. Ele sunt mai adese ori aședate în linii drepte și adecă paralel cu țermul. Apa din canalul acesta e de regulă în starea liniștită, de din afară se sfarmă de ele valurile mării cu o putere înfricoșată. Clădirea animalelor în spațiul acela se întemplă așa de răpede încât d. e. la băncile de iaz, care se estind într'o lungime de mai multe sute de kilometri înainte țărmului nordic dela Olanda nouă, au observat năvigatorii din comparațiunea mapelor bătrâne cu cele mai noue schimbări foarte frapante.

Aceste trei speții de bănci coraline sunt cu atît mai primejdióse pentru navigațiune cu cît sunt mai neînsemnate, adecă mai mici; pentru că atunci scapă foarte ușor de căutătura esaminătóre a pilotului. Băncile mai mari însă se trădéză, prin sunetul valurilor mării, destul de timpuriu pentru a se putea abate năile dela dênsele; că-cî vuetul înfricoșat e mai asurđitor în apropiere, și cu totul diferit de al unei cataracte. — E drept, că mapele navale arată tóte punctele periculóse, însă băncile de corale cresc, și sunt multe locuri în mările tropice, unde cu vre-o 4—5 ani mai nainte s'a putut naviga fără nici o piđecă, ér acum e imposibil, deórece drumul acela e închis prin un iaz de corale ș. a.

Despre calitatea acelu material, pe care sunt zidite misteriósele bănci coraline, șcim pân' acum foarte puțin, de-și se póte cu tot dreptul presupune, că acela e o stâncă rădicată în fundul mării; că-cî și unele esemplare de corale din cabinetele de sciințele naturale au ca basă câte un blid, o ólá spartă ș. a. o dovadă decî, că coralele nu-și zidesc edificiul lor pe nisip. În regiunile tropice se află multe clădiri coraline, care sunt aședate pe bănci de nisip, avênd însă de basă un hârb de ólá, de blid s'eu de alte ca aceste, care au ajuns acolo din întemplare.

Ce se atinge de condițiunile funcțiunei vitale a polipilor, în privința acéstă sunt multe versiuni! Ceî mai mulți naturaliști sunt de părere, că animalculele coraline nu pot trăi într'o adâncime de 1900 m. și că 50 m. trebuie să se iea ca cea mai mare adâncime, la care se póte afla activitatea lor. — Darwin a voit să documenteze prin observațiunile sașe, că încă la o adâncime de 100 m. apar animale coraline vii; ér eminentul căpitan James Ross a scos cu mreja, la an. 1841, cu ocașiunea descoperirei țerii „Victoria“, dela o adâncime de 520 m. foarte multe esemplare de corale vii.

Mulți geologi din timpul mai nou au documentat prin esaminări mai acurate, că viața organismilor polipici

depinde dela depártarea lor de suprafața mării și adecă: coralele tráesc cel puțin la 1·4—2 m. și maximum la 60 m. sub nivelul mijlociú al mării.

Decî în consonanță cu acéstă deducere din urmă e lucru foarte natural, că băncile de corale, care se estind în timpul de față la o adâncime de mai multe sute de metrii, nu au putut să se formeze dela început la o afunđime atît de mare. Coralele, care au zidit aceste bănci, au trebuit să tráescă mai aprópe de nivelul apei, érá la adâncimea de acum au putut să ajungă prin aceea că s'a aședat fundul mării tot mai jos. Animalele ce au ajuns la adâncime tot mai însemnată, au murit mereú-mereú, pãpã când succesorii remași înapoi au fost siliți a continua spre în sus edificarea și întărirea băncilor respective.

De tot altfel stă lucrul cu băncile înălțate peste suprafața mării! Coralele, care au zidit aceste bănci, au trăit odinórá sub nivelul mării și prin înălțarea fundului ei au putut ajunge la înălțimea presentă. Îndată-ce ajung coralele la suprafața apei, dispar cu încetul; prin înălțarea necontentită a fundului de mare ies afară din apă băncile pãrășite. — Fundamentul acestor bănci e var de corale, care se macină și se sfârmă prin influințe atmosferice, devenind un pãmênt sfârmicios, pe care valurile mării aduc — cu ocașiunea fenomenului numit flucs și reflux — tot felul de rêmășițe organice. — Rêmășițele acestea produc cu încetul vegetațiune; mai întâiu un lihen alb, care mai apoi primeșce o colóre mai galbină și devine mai mare. — Aceste plante mușchióse albe și galbine ard de căldura sórelui tropic și lasă un coperemênt negru, bogat în cărbune, pe care apoi cresc alți liheni, presentându-se însă ceva mai puternici pentru-că își află mai mult nutremênt. Lihenii se înlocuesc prin mușchi, cari, decă se uscă, lasă o pãtură de humă destul de considerabilă, și prin aceea dau semințelor și fructelor aduse de paseri s'eu de valurile mării un pãmênt fertil, în care apoi acestea pot prinde rădăcină. Astfel se domiciliéză în fine vegetațiunea cea mai pompóșă pe insulele nou născute.

Deórece coralele tráesc, precum s'a đis mai sus, numai în mările tropice și prosperarea lor e condiționată de o căldură a apei de 18—20° Celsius: băncile de corale se pot privi ca termometrul luméi antiistorice. Adecă de aci se póte deduce, că în tot locul, unde apar bănci de corale „petrificate“, temperatura apei de mare a fost, când au trăit aceste animalcule coraline, cel puțin de 18—20° C.; prin urmare a fost o climă caldă, la care a putut creșce ori ce plantă tropicã (arbore de cocos, pi-sangî, bambi).

Cât de iute zidesc coralele aceste bănci, în privința acéstă scriă Darwin într'un op al s'eu, că o corabiă cufundată în sinul persic a fost acoperită în decurs de 20 luni cu o crustă coralină gróșă de 6 dm. — Naturalistul A. Chamisso a audít povestindu-se, cu ocașiunea cercetării unei insule din Oceanul-liniștit, că fiind ómenii provocați odată de un duce de a zidi un mur, pentru care au trebuit să scótă petrele din mare: s'au esprimat, că petrele éráși vor „creșce la loc și se vor înmulți cât de curênd.“

G. Pocreanu.

Antony.

Dramă în 5 acte de A. Dumas, traducțiune de Leon Jaworower.

(Continuare.)

ACTUL II.

Același apartament ca în actul I.

Scena 1.

Adela, Clara.

Adela (cu capul sprijinit pe mână; Clara intrând.)

Clara. Adelo! . . .

Adela. Ei bine?

Clara. Vin dela Antony.

Adela. Antony! tot Antony! . . . Ei bine, ce vrea el?

Clara. Voește să plece astăzi.

Adela. S'a însănătoșat bine?

Clara. Da! dar e atât de trist . . .

Adela. Dumneșul meu!

Clara. Tu ai fost prea crudă cu el. De cinci zile, de când ți-a scăpat viața, abia l'ai vădut odată. Și atunci de față cu domnul Olivier . . . ai pôte dreptate, da, este o datoriă, ce-ți impune titlurile de soție și mumă. Dar, Adelo, acest nenorocit suferă atât de mult . . . el are dreptul să se plângă. Un străin ar fi obținut dela tine mai multă considerațiune, mai multă îngrijire . . . Nu te temi că atâta rezervă îl pôte face să bănuască, că chiar pentru tine te sîeșci ca să-l mai veți?

Adela. Să-l mai ved? Oh! Dumneșul meu! Și ce trebuință am să-l ved? Oh! mă veți perde amândouă și atunci ca și ceilalți îmi veți dice: „De ce l'ai revădut?“ . . . Claro! tu care ești fericită pe lângă un bărbat, care te iubește, și pe care l'ai luat din amor, tu căreia îi era frică să-l părăsești cinci-spre-zece zile, pentru ca să vii, să le petreci lângă mine, înțeleg că temerile mele să-ți pară esagerate . . . Dar eu singură cu fiica mea, izolată cu amintirile mele, printre care este una ce mă urmărește ca o nălucă . . . Oh! tu nu șci ce amar e, să fii iubită și să nu fi a omului, pe care-l iubi ai! . . . îl regăsesc pretutindeni în mijlocul lumei . . . Îl ved aci trist, palid privind balul. Eă fug d'acastă visiune, și aud la urechea mea o voce ce șoptește . . . Mă întorc acasă și până pe lângă lăganul fiicei mele, inima-mi svécnește și se strînge . . . și tremur când mă gândesc să mă întorc și să-l ved . . . Cu tôte acestea da, în fața lui Dumneșu, n'am să-mi reproșez decât această amintire . . . Ei bine, acum câteva zile încă acesta era viața mea . . . Îl credeam absent, acum când el e aci, când nu va mai fi o visiune, când îl voi vedea, când îi voi auzi glasul . . . Oh! Clara, scapă-mă! din brațele tale nu va mai îndrăsnî să mă iea. Décă e permis réului nostru ânger, ca să se arête, apoi Antony e al meu.

Clara. Ascultă-mă și tôte temerile tale vor înceta îndată. El părăsește Parisul, singur, ți-o repet, vrea să te vadă înainte de a pleca ca să-ți încredințeze taină dela care atěrnă repaosul sěu, onórea sa . . . Pe urmă se va depărta pentru tot d'a una, a jurat-o pe cuvântul sěu.

Adela. Ei bine nu! nu! nu e el, care trebuie să plece, ci eu . . . locul mēu e lângă bărbatul meu; el e apărătorul și stăpânul meu; el mă va ocroti chiar în contra mea, mă voi duce să mă arunc la piciórele lui, în brațele lui . . . Și voi dice: „Un om m'a iubit înainte d'a fi a ta . . . el mă urmărește, eu nu mai sunt stăpână pe mine,

sunt averea ta, nu sunt decât o femeie; pôte singură n'asî fi avut destulă putere contra seducțiunei . . . Étă-mă amice, apără-mă! Apără-mă!

Clara. Gândește-te ce va dice soțul tēu? Va înțeleg el aceste temeri esagerate? . . . Ce primejduescî rămânând încă câțva timp? Ei bine, atunci . . .

Adela. Și decă atunci curagiul d'a pleca îmi lipsește, decă când voi chiăma forța în ajutorul meu nu găseșc în inima mea decât amorul . . . pasiunea și sofismele sale vor stinge un rest de rațiune și în urmă . . . Oh! nu, hotărîrea mea e luată; e singură care mă pôte scăpa . . . Clara, pregătește tot pentru plecarea mea.

Clara. Atunci lasă-mă să te însoțesc, că-cî nu voese ca să pleci singură.

Adela. Nu, nu, țîi las pe fiica mea; calea e lungă și ostenitoare, nu trebuie să espun pe copilul acesta, rămăi lângă ea, sunt nouă ore și jumătate; la un-spre-zece trăsura mea să fiă gata; mai cu sémă cea mai mare taină . . . Da, îl voi primi, acum nu mai mi-e témă de el . . . Sora mea, amica mea, mă încred ție; tu-mi vei fi de ajutor d'a mă scăpa . . . Oh! spune-mi dar că am dreptate.

Clara. Voi face tot ce vei voi.

Adela. Bine, lasă-mă singură acum . . . Întorce-țe la un-spre-zece ore. Voi șci, vedându-te, că e totul gata și nu vei avea trebuință sa-mi spuî nimic, nici un semn, nici un cuvânt, care să-l facă să bănuască. Oh! tu nu-l cunoșci!

Clara. Totul va fi gata.

Adela. La un-spre-zece ore?

Clara. La un-spre-zece ore.

Adela. Nu-ți mai cer acum decât timpul ca să scriu câteva rânduri.

Scena 2.

Adela. (singură scriind). „Domnule! stăruința ce puneți ca să mă urmăriți, când totul îmi impune datoria d'a vă evita, mă silește să părăsesc Parisul . . . Mă depărtez, ducând cu mine pentru D-ta singurele simțăminte, pe cari nici timpul, nici absența nu le pôte schimba, acelea ale unei adevărate amiciții.

Adela de Hervey.“

Oh! Dumneșul meu, fiă acesta ultimul sacrificiu, am încă destulă putere, dar cine șcie? . . .

Un servitor. Domnul Antony!

Adela (pecetluind epistola). Un moment . . . bine, să între. . .

Scena 3.

Adela, Antony.

Adela. Ai dorit să mă veți înainte plecării d-tale, cu tótă trebuința ce simțiam să-ți esprim recunoșcința mea, n'am voit câțva timp să primesc pe domnul Antony. Ai stăruit și am cređut că nu trebuie să refuz o favóre atât de mică unui om, fără care pôte n'asî mai fi vădut nici odată, nici pe fiica, nici pe bărbatul meu.

Antony. Da, dómna, șciú că numai pentru dēnșii v'am scăpat viața, cât pentru recunoșcința, ce diceți că trebuie a mi-o exprima, fapta mea nu cred c'o merită. Ori care

altul în locul meu ar fi făcut-o . . . Oiștea s'ar fi lovit de un zid, tot atât de bine ca și în pieptul meu, și același efect s'ar fi produs . . . ce-mi pasă dar de cauze! . . . e întâmplare, singură întâmplare de care trebuie să te plângi, și căreia trebuie să mulțumesc.

Adela. Întâmplarea! . . . și pentru ce vrei să-mi ieși singurul simțământ, pe care-l pot avea pentru d-ta? este oare generos? . . . Te întreb!

Antony. Pare că până acuma numai întâmplarea a condus destinul meu . . . Când ai ști câte cauze de nimic au pricinuit evenimentele cele mai însemnate ale vieții mele! . . . Un tânăr, pe care nu l'am mai văzut d'atunci poate de două ori, mă conduse la părintele d-tale . . . Mă dusei nu știu pentru ce, precum cineva se duce ori unde. Pe tânărul acesta îl întâlnisem în pădurea Bologniei; noi ne încrucisam fără să ne vorbim, un amic comun trece și ne face cunoscuți. Ei bine, nu se putea oare ca acest amic să nu trecă de loc, se călul meu să iea o altă aleă și să nu-l întâlnesc, să nu mă conducă la părintele d-tale, și întâmplările cari de 3 ani încoco mi-au sfâșiat viața, făceau loc altora; nu veniam acuma 5 zile să te ved; nu-ți opriam caii și cu chipul acesta fiindu-ți necunoscut, n'ai fi datore să ai pentru mine nici un singur simțământ de recunoștință. Decă nu o numești întâmplare, cum dar ai numi acest șir de nenumărate pățanii cari la un loc compun o viață de dureri se bucuria, și cari izolate nu fac nici cât o lacrimă, nici cât un zimbet.

Adela. Dar, Antony, nu vei admite că există prevederi ale sufletului, presimțiri?

Antony. Presimțiri! . . . Și nu ți s'a întâmplat să auzi cândva pe neașteptate de mărtașă a unei persoane iubite și să-ți dici: „Ce făceam în momentul când această parte a sufletului meu a murit? . . . Ah! mă îmbrăcam pentru un bal, se călul rîdeam în mijlocul unei petreceri.“

Adela. Da, este grozav când te gândești, și n'a avut omul simțământul acestei slăbiciuni când despărțindu-se de un amic creă pentru întâiași dată cuvântul adio. N'a vrut el să dici persoanei iubite: Nu mai sunt aci ca să veghez asupra ta, dar te recomand lui Dumnezeu, care îngrijește de toate? Etă ce simt, ori de câte ori pronunț cuvântul acesta, despărțindu-mă de un amic, etă miile de gânduri ce el deșteptă în mine. Vei mai dici acum c'a fost creat din întâmplare?

Antony. Ei bine, fiind-că nu cuvânt, o singură vorbă deșteptă în d-ta atâtea gânduri diferite . . . când aușia altă dată pronunțându-se numele lui Antony . . . numele meu . . . printre atâtea nume nobile, distinse, cunoscute, acest nume izolat de Antony nu deștepta el în d-ta, pentru acela care-l purta, o idee de izolare? Nu ți-ai dis de loc vr'o dată că acesta nu poate fi numele tatălui meu, nici al familiei mele? Oare n'ai dorit să afli cine era familia mea, cine era părintele meu?

Adela. Nică-odata, te credeam orfan din copilăria și te plîngeam. Nu cunoșteam pe altul din familia decât pe d-ta, așa dar totă familia pentru mine era d-ta . . . D-ta era aci . . . Te chemam Antony, imi respondeai; ce trebuință aveam să-ți caut alte numiri?

Antony. Dar aruncându-ți ochii asupra societății, vești că fiă-care om se rezimă ca să trăească pe o industrie oarecare, și că dă pentru ca să aibă dreptul d'a primi; te-ai întrebat pentru ce singur în mijlocul tuturor, n'aveam

nici rang care să mă scutască d'o stare, nici stare care să mă scutască d'un rang.

Adela. Nică-odata; imi pareai născut pentru toate rangurile, chemat a îndeplini toate stările; și nu cutezam ca să specializez pozițiunea omului, care-mi părea că poate ajunge la tot.

Antony. Ei bine, d'omnă, întâmplarea înaintea nașterii mele, înainte d'a putea face ceva pentru se călul contra mea, distrusese posibilitatea d'a fi acesta; și din ziua, în care m'am cunoscut, tot ceea ce pentru un altul ar fi fost pozitiv se călul realitate, n'a fost pentru mine decât vis și amăgire. Ne având o lume a mea, am fost silit să-mi creez una, imi trebuie alte dureri, alte plăceri și poate alte crime.

Adela. Și pentru ce deci? pentru ce acesta?

Antony. Pentru ce acesta! . . . vrei să știi? . . . și decă pe urmă ca ceilalți ai . . . Oh! nu, nu! ești bună, Adela, oh!

Adela. A tras cineva clopotul . . . tăcere . . . o vizită . . . Nu pleca, mâne poate ar fi prea târziu . . .

Antony. Oh! blăstem asupra lumii, care vine să mă caute până aci! . . .

Un Servitor (intrând). D'omnă Vicomtesa de Lacy . . . D-nul Olivier Delaunay . . .

Adela. Oh! liniștește-te, te rog! . . . ca să nu înțelegă nimic.

Antony. Să mă liniștesc? . . . sunt liniștit . . . Ah! este Vicomtesa și doctorul . . . Oh! despre ce vrei să le vorbesc? de modelele cele nouă? de piesa care face furor? Ei bine, dar toate acestea mă interesază prea mult.

Scena 4.

Cei dinainte, Vicomtesa de Lacy, Olivier.

Vicomtesa. Bună ziua, scumpă amică . . . Am aflat prin d-nul Olivier că d'astă-zi înainte primești, și am venit în grabă . . . Dar ști că încă mă cutremur; ai fost într'o adevărată primejdie . . .

Adela. Oh! da, și fără curagiul d-lui Antony . . .

Vicomtesa. Oh! etă mântuitorul d-tale . . . Vă aduceți aminte, domnule, că suntem cunoștințe vechi . . . Am avut plăcere să vă ved la Adela înainte de mărișul se călul, așa dar cu acest îndoit titlu primiți expresiunea recunoștinței mele prea sincere (întinde mână lui Antony). Vești dar, doctore, domnul e cu totul sănătos, numai pușin palid încă; dar bătaia pulsului e regulată. Știi că ai făcut o cură, de care mai sunt gelosă?

Adela. Și domnul imi face visita sa de adio.

Vicomtesa. Urmați călătoria?

Antony. Da, d'omnă mea.

Vicomtesa. Și în cătrău vă duceți?

Antony. Oh! însu-mi nu știu încă nimic . . . Ferescă-mă Dumnezeu ca să am o idee hotărâtă, imi place prea mult când imi este cu puțință să însărcinez hazardul cu grija de a se gândi pentru mine; un lucru de nimic mă hotărășce, un capriciu mă conduce și numai ca să schimb locul, să ved chipuri nouă, ca răpediciunea fugei mele să mă scape d'a iubi se călul d'a ură, ca nici o inimă să nu se înveselască când sosesc, și nici o legătură să nu se rupă când plec, este probabil că voi sosi ca și ceilalți după un oarecare număr de pași la capătul unei călătorii al carui scop nu-l cunosc, fără a putea descoperi decă viața este glumă bufonă, se călul o creatură sublimă.

Olivier. Dar familia Dvoastră ce dice de aceste călătorii continue?

Antony. Familia mea? Oh! într'adevăr... Ea s'a deprins (cătră Adela), nu este așa, dómna mea? D-ta care cunoști familia mea?...

Vicomtesa (incet). Dar într'adevăr, Adelo, sper că nu vei fi tu aceea, care să ceri ca să plece; tractamentele patologice lasă totdeauna o mare slăbiciune și acesta ar fi al espune prea mult. Oh! am auzit lucruri ciudate... mi s'a spus că n'ai vrut să-l primești în tot timpul convalescenței sale, fiindcă te-ar fi iubit óre când.

Adela. Oh! tăcere!

Vicomtesa. Nu te teme, ei sunt la o sută de leghe departe de conversațiunea noastră; ei vorbesc despre literatură, eu urăsc literatura.

Adela (cercând a vorbi vesel). Am să te dojenesc însă, te-am văzut ađi trecând pe sub ferestrele mele și n'ai intrat.

Vicomtesa. Mă grăbiam în calitatea mea de damă de caritate, mă duceam să vizitez ospiciul copiilor găsiți... Eh! dar în fapt așa fi trebuit să te iaú, te-ar fi distras un moment...

Antony. Și eu așa fi cerut permisiunea să vă însoțesc, așa fi fost foarte vesel să văd efectul ce face asupra străinilor vederea acestor nenorociți.

Vicomtesa. Oh! acesta face rău!... dar în urmă sunt foarte bine îngrijiți, ei sunt tratați ca orí care alți copii...

Antony. Acesta e o mare generositate din partea acelora, carii îi îngrijesc.

Adela. Cum sunt mame, care pot...

Antony. Sunt; eu știu.

Adela. D-ta?

Vicomtesa. Pe urmă din timp în timp, ómenii bogați și carii n'au copii vin de-și aleg câte un de acolo și-l adopteză.

Antony. Da, acesta e un târg ca orí care altul.

Adela (cu espresiune). Oh! decă n'así fi avut copii... așa fi adoptat unul din acei orfaní...

Antony. Orfaní... cât ești de bună!

Vicomtesa. Eí bine, aí fi făcut rău! acolo eí își petrec vieța cu ómení de felul lor...

Adela. Oh! nu-mí vorbi de acești nenorociți, nu știu ce rău ímí face...

Antony. Eh! ce-ți pasă, Dómna!... (cătră Vicomtesa) din potrivă vorbiți (schimbă espresiunea), ímí pare că diceați că acolo sunt cu ómení de felul lor și că d-na ar fi făcut rău...

Vicomtesa. Fără indoélă! Adoptarea n'ar putea face să se uite adevérata naștere; și cu tótă educațiunea ce i-ai fi dat, decă acesta ar fi fost un bărbat, ce loc în societate ar putea el ocupa?

Antony. Într'adevăr, la ce póte ajunge?

Vicomtesa. Ér decă ar fi fost o femeia, cum aí mărita-o?

Antony. Negreșit, cine ar voi să se căsătoréscă cu o orfană?... Eú... póte, fiindcă nu țin la prejudețe... Astfel veđi bine că anátoma e pronunțiată... Nenoro-

cițul trebuie să remáie nenorocit; pentru el Dumnezeu n'are băgare de seamă, nici ómenii milă... Fără nume! Șcii ce vrea să dică fără nume? I-ai fi dat p'al d-tale? orí cât este de onorabil, nu ar fi ținut sepe de itată, și scoțându-l din fatunecimea și miseria sa, nu-i puteai da ceea ce-i luaí.

Adela. Oh! când así cunoșce pe un asemenea nenorocit, así căuta prin tóte chipurile, prin tóte prevenirile să-l fac să uite ceea ce pozițiunea sa are de mahnitor!... Că-cí acum ah! acum así înțelege-o!

Vicomtesa. Oh! și eú asemenea.

Antony. Și Dvoastră, d-na mea?... Înse decă unul din acești nenorociți ar îndrăsni să vă iubéscă?

Adela. Oh! decă así fi fost liberă?...

Antony. Nu-ți vorbesc d-tale, ci dómnei!

Vicomtesa. Cred c'ar înțelege că pozițiunea sa...

Antony. Dar decă în sfêrșit ar uita-o...

Vicomtesa. Care femeia ar uita până să iubéscă pe...

Antony. Așa dar într'o astfel de situațiune nu-i rămâne decăt să se sinucidă?

Vicomtesa. Dar ce aveți, sunteți prea ciudat.

Antony. Eú? nimica... am frigurile...

Vicomtesa. Aide, aide, nu cumva voiți să cădeți ér în accesele de misantropie? Oh! n'am uitat ura ce aveți pentru ómení.

Antony. Eí bine, dómna, mă îndreptez. Íi uram diceți? I-am văzut d'atunci prea de multe orí și nu fac mai mult decăt a-i desprețui, și ca să mă servesc d'un termin familiar în profesiunea ce favorisați acuma, e o bólă grea care a devenit cronică.

Adela. Apoi cu aceste idei, d-ta nu cređi decí în amicitie nici în... (S'oprește).

Vicomtesa. Eí bine, nici în amor.

Antony (cătră Vicomtesa). În amor da, ér în amicitie nu... acesta e un simțément, de care natura n'are trebuință, o convențiune a societății, pe care inima a adoptat-o din egoism, în care sufletul e mereú lăsat de spirit și pe care din prima lovitură póte să-l distrugă privirea unei femei séu surisul unui principe.

Adela. Oh! Și o cređi?

Antony. Negreșit! ambițiunea și amorul sunt pasiuni... amicitia nu e decăt un simțément...

Vicomtesa. Și cu aceste principii de câte orí ați iubit?

Antony. Întrebați pe un cadavru, de câte orí a viețuit.

Vicomtesa. Aide, văd bine că sunt indiscretă...

Când mă veți cunoșce mai bine, ímí veți face destáinuirile Dvoastră... Eú daú din timp în timp órecare baluri, pe care lingușitorii méi le numesc plăcute... decă remáneți, doctorul vă va aduce la mine, séu mai bine, veniți singur... cred că n'am trebuință să vă spun că decă mama séu sora Dvoastră sunt în Paris, le voiú primi cu cea mai mare plăcere... Adio, scumpă Adelo... Doctore, voești să te scobori ca să nu măi aștept (cătră Adela). Eí bine, știu că-l găsec mult mai bine, decăt îl șciam... și mult mai vesel. Trebuie să-ți petreci minunat vremea. Adio, adio. (face din mână un semn de adio lui Antony și ese).

Antony (după ce i-a înapoiat salutarea, aparte). Nenorocire!

(Va urma.)

Șoimul la Români.

(Fino.)

Alt exemplu!

Stefan cel mare, înțeleptul și vitezul Domnitor al Moldovei, care a făcut 40 de resboie și le-a câștigat pe toate, avea încă un Șoim, — un șoim resboinic. — Cătră acest șoim, — tovarăș nedespărțit al marelui Domn, în resboii ca și 'n pace, — se adresa într'una din zile, pe când obosit de lupte, obosit de-a ucide la Unguri, Leși, Turci și Tătari — se afla repaosându-se în palatul său din Suceva, și-i duse:

Șoimule, șoimuț ușor,
Fă-te rotă sus în sbor:
Ce se vede la hotare
De s'aude sgomot mare?

Era vuetul straniu și depărtat al hórdelor barbare, al tuturor dușmanilor jurați ai rasei române, cari crezând pe eroul moldav scurs de putere, — se apropiau spre a face o nouă invasiune.

Șoimul sus rotă se făcea, arunca o ochire la hotare și Domnului său iubit astfel îi răspundea:

Stefane! vitezul meu!	Năvălesc dușmani mereu,
Deu! de altul c'ar fi rău,	Te calc Ungurii făloși
Er' de tine mult e bine,	Și Litfeni necredincioși,
Că tu ești șoiman ca mine!	Te calc hanii tătărești
De giur împregiurul tău	Și urdiile turcești . . .

Și 'ntr'adevăr că de altul ar fi fost rău, dar' de Stefan nici decum. Cele patruzeci de altare sante, ce a rădicat spre eternă mulțămire pentru cele patruzeci biruințe câștigate, sunt și astăzi o probă vie de nespăimântarea și curagiul acestui sânt stâlp al Românisului. Răspunse dar' Stefan credinciosului său Șoim, care prin agerii săi ochi a descoperit apropierea dușmanilor asupra Moldovei:

Las' să vie, las' să vie,	Că-s Român cu patru mâni
Să se dea pradă mie!	Și am lécuri de păgâni:
Mórtea-i pașce ca o turmă!	De tătari am o săgétă,
Pécatu-i menă din urmă,	De turci pala mea cea lată,
Mulți au mai venit la noi,	De litfeni un busdugan
Pușini s'au dus înapo,	Și de Unguri un arcan! . . .')

Astfel șcia să ducă și să lucre Stefan cel Mare! Și credinciosul său Șoim, care i-a descoperit pe dușmanii Domnului său, ore sta el să vadă numai ce s'a întâmpla? . . . Nu! el încă se ducea la luptă! . . .

Și cumcă Șoimului îi place a vena nu numai paseri, ci și ómeni, și că de multe ori preferă carnea și ochii acestora înainte paserilor, ne putem încredința și din următoarea doină, pe care am auzit-o în satul meu natal, Ilișesci:

Câte paseri sunt pe lume	Eu tare m'am supérat
Tóte cină și s'alina	Și cuibușul l'am mutat
Nu mai eu-s, maică, străină.	În vèrvușul muntelui
N'am, maică, unde lina,	În crucea molidului,
Nici unde-a cina,	Unde-i munte
Că mi-i cuibul lângă drum	Îmi pun punte,
Într'o créngă de alun,	Unde-i codru
Căși drumarii pe drum trecea	Îmi pun podu,
Toți în cuibul meu sfârția.	La mijlocul podului

1) V. Alecsandri. op. cit. p. 172.

2) »Paicii« erau în timpurile vechi un fel de ostași, un fel de jandarmarie. În documentele vechi dăm peste o cetă compusă numai din acest fel de ómeni, a căror șef se numia »vătăjia de paicii.«

Cântă puiul șoimului,
El din gur'asa cânta,
Că el din cuib n'a sbura,
Până ce el n'a mânca:

Carne dulce de paic²⁾
Și ochi negrit de voinic,
Carne dulce de pe cóstă
Și ochi negrii de nevastă.³⁾

VII.

Multă frăgedime, gingășie și frumusețe, multă fantăsie și o cugetare adevărat poetică îmbinată cu o filosofie adencă, cuprinde în sine balada »Șoimul și flórea fragului.«

Acéstă baladă ne'nfătoșeză pe un Șoim, care oprindu-se din sborul său pe vârful unui brad, vede la umbra acestuia o flóre de frag

Ce de sóre se fereșce
Și de umbră se lipeșce,

și cum o vede o 'ndrăgeșce . . . Inima începe a i se bate de dorul ei, și 'n acest estas de iubire el o rógă să mérégă cu densus, s'o porțe prin aer în fața rađelor celor plăcute și căldurose ale sórelui. Floricica însă, care iubeșce mai mult umbra, decât arșița sórelui, nevoind a se deslipi de trupina bradului unde a resărit și-a înflorit, răspunde Șoimului că el să se ducă în lumea largă, că-cí lumea-i destul de mare și de 'ncăpétore pentru o pasere și-o flóre.

Dar să lăsăm mai bine ca să vorbescă însă-și balada, care ne indică totodată și 'nvecinata vietuire a Șoimului și-a flórei de frag.

Sus în vâr' de brădulet,
S'a oprit un șoimuleț,
El se uită drept în sóre
Tot mișcând din aripióre.
Jos la trunchiul bradului
Creșce flórea fragului,
Ea de sóre se fereșce
Și de umbră se lipeșce.
— »Florică delă munte,
Eu sunt șoim, șoimuț de frunte;
Ești din umbră, din tulpină,
Să-ți ved fața la lumină
C'a venit până la mine
Miros dulce delă tine,
Cât am pus în gândul meu
Pe-o aripă să te ieu

Și să mi te port prin sóre,
Pân' te i face roditóre
Și de mine iubitóre.»
— »Șoimuleț, duios la graiu,
Fia-care cu-al său traiu,
Tu ai aripi sburátore
Ca să te înalți la sóre,
Eu la umbră, la récore,
Am meniri înfloritóre,
Tu te légâni sus, pe vént,
Eu mé légân pe pământ.
Du-te 'n cale-ți, mérégi cu bine
Făr'a te gândi la mine,
Că e lumea 'ncăpétore
Pentr'o pasere și-o flóre!«⁴⁾

Merită a fi reprodusă, nu atât pentru frumusețea ei, nici pentru ideile ce cuprinde în sine, cât pentru asemănarea unui om nefndemantic și prostalău cu iuțimea și istețimea șoimului, și următoarea doină delă Români din Transilvania:

Nevastă de pe păréu,
Cum trăești cu mutul⁵⁾ téu?
— Eu trăesc destul de réu,
Bate-lar suspinul meu,
Că-i fac de prând, nu prânđeșce,
Ci numai mé năcăjeșce;
Faç de cină, nu cinéză,
Ci numai mé neguréză,
Că șede 'n unghiú

Ca și-un junhiú
Și face cu umerile
Ca șoimul cu aripele.
Cât e de lúng pământul
Nu-i pasere ca Șoimul
Și tálhar ca uritul,
Că din gură șuera
Nime nu-i scie voia.⁶⁾

5) Dictată de sora mea: Tatiana.

6) V. Alecsandri. op. cit. p. 31.

7) Români din Transilvania înțeleg sub cuvântul »mut« nu numai pe ómeni ce nu pot vorbi, ci și pe cei prostalái, mutalái, tántálái, nepricepuți.

8) Com. de Dl. Cr. Crăcțunaș.

VIII.

Șoimul, după cât ne-am putut încredința din sirele premergătoare, se vede foarte adeseori figurând nu numai în colinde și balade, ci și în celelalte specii de cântece populare, ca o imagine vie de vitejie și răpedime.

Un om voinic, după cântecele noastre populare, e Căpitan Șoiman și are ochi șoimuleți.

În balada „Movila lui Burcel“ dăm peste următoarele versuri:

Témă n'am că sunt Român!
Témă n'am că-mi ești stăpân!
Tu ești Stefan Domn cel Mare,
Care în lume sémén n'are,
Și eu sunt Șoiman Burcel
Puișor de voinicel!..?)

Un cal frumos la făptură și sprinten Românul îl numește Șoim și Șoimulean și spune că sboră ca Șoimul. În balada lui „Sêrb-Sêrac“,⁹⁾ descrierea alergării cailor pe câmpul dela Haidar-Pașa e făcută în chipul cel mai minunat și mai poetic. În această baladă întimpinăm următoarele versuri:

Alalah! cai arăpești,
Alalah! cai tătarești!
Cum mișcă copitele
Ca șoimii aripele!

Șoiman nu însemnează numai un om voinic, ci și un șoim mare, un șoim puternic. Eră, după cum ne-am putut încredința și din poeziile citate până acuma, un șoim mai mic și mai cilibișu său și un pui de șoim se numește de cătră popor: Șoimel, șoimuț, șoimulean, șoimuleț, șoimișor.

IX.

Până aici am scris tot ce-am aflat în privința Șoimului din timpurile cele mai vechi până în prezente la poporul român. Ne-au mai ramas de însemnat încă și numele altor trei pasări, cari asemenea se țin de familia Șoimului, și apoi suntem gata.

9) V. Alecsandri. op. cit. p. 169.

9) Idem de eadem. p. 107.

Acelea sunt:

Vinderelul, hingherelul,⁹⁾ vinderelul, vinghereul,¹⁰⁾ viderelul,¹¹⁾ Căia găinelor¹²⁾ și blénde (blénze, bléndă)¹³⁾ lat. Falco aesalon, lithofalco, regulus, falconiarum, smirilus, sibiricus, caesius. Hypotriorchis aesalon și lithofalco, Aesalon lithofaleo, regulus și orientalis, Lithofalco aesalon. germ. der Merlin, Stein- oder Zwergfalk, Zwerg- und Merlinhabicht, Smirill, Schmerl, kleiner Lerchenstosser.

Vânturelul ruginiu său închinătorul ruginiu, numit în unele locuri și Coroiu¹⁴⁾ lat. Falco tinnunculus, fasciatus, brunneus, rufescens și interstinctus, Tinnunculus alaudarius, Cerchneis tinnuncula, media și murum, Aegyptius tinnunculus. germ. der Thurnfalk, Mäuser, Kirch-, Roth-, Mäuse- und Rüttelfalk oder Rüttelgeier, Graukopf, Sterengall, Wieg- oder Windwehe.

Vânturelul mic său închinătorul mic lat. Falco cenchris, tinnunculoides, tinuncularius și xanthonyx, Tinnunculus cenchris, Erythropus cenchris, Cerchneis cenchris, paradoxa și ruficauda. germ. Röhelfalk.

Ce se atinge de numirea „Vânturel“ a celor doi șoimișori din urmă, după spusa mai multor Români din Bucovina, să vie de-acolo, că acești doi șoimi au datina să stea ore întregi într'un loc în aer și să bată din aripi ca și când ar vântura ce-va.

Eră ce se atinge de numirea „Închinător“, după cum mi-au spus vr'o căți-va Români din Mănăstiora, sat lângă Sirețiș, să vie de-acolo, că acest soi de șoim, când stău locuș în aer și bat din aripi, ei se închină lui Dumnezeu pentru nutremental și binele ce le-a dat acesta peste ei.

S. Fl. Martian

9) La Românii din Transilvania, com. de Dl. Gr. Crăciunaru.

10) A de Cihac. Dictionnaire d'étymologie daco-romane, éléments slaves, magyars etc. Francfort. 1879. p. 539.

11) Istoria natur. de Pocorni, trad. rom. îngrijit de...

12) Teodor Stamati, Vocabular de limb. rom. Iași 1854.

13) A. V. Hădeșu. Cuvinte din betrună, sau limbă rom. vorbită între 1550—1600, tom. I. București 1878, p. 279. — Suplement la „Cuvinte din betrună“, București 1880, p. XXII.

14) Cihac, op. cit. p. 493.

Mostre de dialectul macedo-român.

(Fino.)

Dialect Dunăren

F ă t - F r u m o s

cu pèrul de aur.

Îl lăsară năpoi, dară el ajunse și acum mai înainte la locul de luptă, prefăcut în Făt-frumos călare pe calul cu aripi, și îmbrăcat cu hainele lui cele cu cerul cu stelele.

Oștile deteră în timpane și în surle, și se loviră; eră vădënd că vrăjmașii sunt mai puternici, se răpedi din munte, și-l puse pe gônă.

Împăratul se întorse eră mulțumind lui Dumnezeu de ajutorul ce i-a dat, și eră porunci ostașilor să scôtă din noroiu pe nevoiașul de sacagiü. Er el era împăcat cu eugetul său de isbânde sale.

Împăratul se măhni până în fundul inimei sale când auđi că vrăjmașii se rădică de a treia oră cu ôste și mai mare, și că a și ajuns la hotarele împărăției sale cât frunđa

Dialect Macedo-român.

Fecior-Mușat

cu perlu de Chrissafe.

Lu alăsară năpoi, ma el ajunse și totă mai înainte la locul de batic, prefăcut ca Fecior-mușat încălar pe calul cu arpite, și invescut cu stranile alui acele cu ceru cu stelele.

Oștile dödără pe timpane și pe surle, și se agudără; eră Fecior-mușat eră vădënd că ehtrii sunt cama virtosi, se dipuse cu virtute ditu munte, și îl luă pe asgunire.

Amirăul se turnă eră hârios, eftaristind al Dumneđeului de ajutorlu ce li are dat, și eră dède ordin a ôstillei să scôtă ditu lăsehi anaxiul de sacagiü. Ma el era im-bunat cu minduirea alui de bun-înșitlu alui.

Amirăul se lypisi până tu fundul a inimalei alui când auđi că ehtrii se scölă de a treia oră cu ôste mai mare, și că ajunseră la sinorle amirăilei alui cât frunđa și ierba!

și ierba; un plâns îl năpădi, să ferescă Dumneșu, și plânse până ce simți că-și slăbesc vederile. Apoi își strînse și dînsul totă șteea sa și porni la bătaia cu nădejdea în Dumneșu.

Făt-frumos porni și el tot pe mârtoaga lui. Eră după ce trecu totă șteea făcînd haz de dînsul cum se muncia ca să-și scotă épa din noroiu, se îmbracă cu hainele cu sórele în pept, luna în spate și doi lucéferi în umeri, își lăsă pèrul de aur pe spate, încălecă calul, și într'un minut fu éráși pe munte unde aștepta să vedă ce s'o întempla.

Se întelniră óstile și se leviră din trei părți, și se tăiau unii pre alții fără nici o milă, atât erau învêrsunați ostași. Er când fu cătră séră când vedu că óstirea vrăjmașă era să iea în gónă pre a împératului, unde se răpedi odată Făt-frumos din munte ca un fulger, și unde trăsni odată în mijlocul lor, cât se îngroziră de nu mai șciau ce fac; se împrașciau ca puil de potârniche și fugiau de-și rupeau găturile. Făt-frumos însé îi gonja și-i tăia ca pe neșce oi.

Împératul îl vedu sângerat la mână, la care se crestase însuși, și îi dete năframa sa ca să se lege, apoi se întórseră a casă isprăviți de primejdie.

Când veniră, găsiră érá pe Făt-frumos în noroiu cu épa; și érá-l scóseră.

Érá decă sosiră acasă, împératul cădu la bólă de ochi și orbi.

Toți vracii și toți filosofii cari cetiau pe stele fură aduși, și nimeni nu putu să-i dea nici un ajutor.

Într'una din zile, decă se sculă din somn împératul, spuse că a vedut în vis un bătrân care i-a đis că decă se va spăla la ochi și decă va bea lapte de capră roșie sêlbatică, va dobêndi vedere.

Audînd astfel ginerii sêi, porniră cu toții, cei doi mai mari singuri fără să iea și pe cel mai mic, și fără a voi să-l lase măcar a merge împreună cu dînsu. Eră Făt-frumos chiâmă calul și merse cu dînsul pre smârcuri, găsi capre roșii sêlbatică, le mulse, și când se întorcea, se îmbracă în haine de cioban, și eși înaintea cumnaților sêi cu o cofă de lapte de oi.

Ei îl întrebară: „lapte are el acolo?“ érá el le răspunse: „da;“ prefăcîndu-se că nu-î cunoșce și că îl duce la împératul, care visase că îi va veni vederea decă va da cu acel lapte la ochi.

Ei se cercară a-i da bani și el să le dea laptele; dar' ciobanul le răspunse că laptele nu-l dá pe bani și că, decă voeșce să aibă lapte de capră roșie, să se đică că sunt robii lui, și să rabde ca să le pună pecetea lui, pe spinarea lor, măcar că el are gând să se ducă și să nu mai dea pe la dînsu.

Cei doi gineri se socotiră că ei, pentru că sunt împérați și gineri de împérat, n'o să le pese nimic; se lăsă deci de le puse pecetea lui în spinare, și apoi luară laptele și-l aduseră đicînd pe drum:

— „De se va încerca nerodul să ne đică ceva, îl facem nebun și tot vom fi mai cređuți decăt dînsul.“

Se întórseră, deci, la împératul, îi dete ră laptele, se unse la ochi și beu; dar nu-î ajută nimic.

După aceea veni și fiu-sa cea mai mică și-î đise:

— Tată, iea acest lapte; el este adus de bărbatul meu; unge-te cu dînsul, așa te rog.

un plâng lu 'nciupă, s'aferscă Dumneșu, și plimse până ce simți că li slăbesc vederile. Apoi își strînse și nêssu totă șteea și închissi la batic cu elpidha la Dumneșu.

Ficior-mușat închissi și el tut pe judaviul alui. Ma după ce trecu totă șteea făcîndului haze de nêssu cum se pidipsea tea să-și scotă épa ditu lăschi se învescu cu stranile acele cu sórele pe chiept, luna pe páltări și doi lucéferi pe numeri, își alăsă perlu de chrisșafe pe páltări, încălecă calul, și tr' una minută fu disnou pe munte iu aștepta să vedă ce va să se facă.

Se andămusiră óstile și se agudiră de trei părți, și să tăliau unli pe alții fără de nici ună nilă, ahăt erau artiți osteași. Ma când fu către séră când vedu că óstea hâsmósă era să lié pe asgonire pe aceea amirăului iu să dipuse cu virtute un óra Ficior-mușat ditu munte ca un sfulg și iu agudi unóra ca sfulgu tu messea alor, cât se înfricoșară de nu mai șciau ce fac; se arespândiau ca pullii de piturnice și fugiau de-și arupea gusele. Ma Ficior-mușat li asgunea și îi tălia ca pe nișce oi.

Amirăul îl vedu sângerat la mână, la care s'avea sgrîmat singur, și îi déde șimia li tea să se legă, apoi a se turnară a casă ascăpați de pericol.

Când vinneră, aflară érá Ficior-mușat tu lăschi cu épa; și érá 'l scóseră.

Ma cara agiunseră a casă, amirăulu cădu de lângóre de ochi și orghi.

Tuți virjarii și tuți filosofii cari ghiuvășiau pe stéle fură aduși, și virnu nu putu se-li da nici un ajutor.

Tr'una de zile, cara se sculă ditu somn amirăulu spuse că are vedut în vhis un auș care îi are đis că cara va să se spéla la ochi și cara va să bea lapte de capră roșie agră, va să câstigă vidéla.

Avîndului ași gineri alui, închisiră cu tuții, aceli doi mai mari singuri, fără să lié și aceli mai niclu, și fără să va să-l alase măcar să miérgă deadun cu nêșii. Eră Ficior-mușat climă calul și niérse cu nêssu pre bálti afă capre aroșe agre, le mulse și când se turna, se învescu tu stranie de picurar, și eși denintea a cumnaților alui cu ună galétă de lapte de oi.

Eli îl întrebară: lapte are el acolo? ma el le apândisi: ași; prefăcîndului că nu 'li cunoșce și că îl duce la amirăulu, care avea închisat că îi vhină vidéla cara va să da cu acel lapte la ochi.

Eli căftară să îi da parađi și el să le da laptele; ma picurarlu le apândisi că laptele nu'l dá cu parađi, și că, care vrea să aibă lapte de capră roșie, să se đică că sunt sclavhili alui, și să arăvile ce se le bagă vula alui pe schinratlu alor, măcar că el are minduire să se ducă și să nu mai da pe la nêșii.

Aceli doi gineri se minduiră că ei, pîntu că sunt amirađi și gineri de amiră, n'au să pată ceva; se alăsară, lipon de le bagă vula alui pe schinrat, și apoi luară laptele și-l aduseră đicînd pe calle:

— „Cara va să dochimisescă prostul să ne đică ceva, îi facem zurlu și tut noi va să him mai pistipsiți decăt nêssu.“

Se turnară, lipon, la amirăulu, îi déderă laptele se unse la ochi și beu; ma nu-î ajută ceva.

După aceea vine și hilisă cea mai nică la amirăulu și îi đise:

— „Tată, lié aist lapte; el este adus de bărbatul meu; ungete cu nêssu, ași te pâlăcársesc.“

— Ce lucru bun a făcut nătarăul tău de bărbat, ca să facă și acum ceva de ispravă? N'a putut face nimic ginerii mei cei-lalți, cari m'aun ajutat așa de mult în resbõe, și tocma el ticălosul o să-mi pótă ajuta? Și apoi nu v'am

Amirăulu li apândisi:

— „Ce lucru bun are fapt seclu atěu de bărbat, tea să facă și tora ceva de alăvdat? N'aun putut să facă ceva ginerli amei aceli alți, cari maun ajutat de așa mult

Plăcerile verii.

dis, că n'aveți voe a vė mai arėta inaintea feței mele? Cum ai cutezat să calci porunca mea?

— „Mė supun la orı-ce pedepsă vei bine-voi să-mi faci, tată; numai ungete, așa te rog, și cu acest lapte ce ți-l aduce umilitul rob.

tu băticurı, și taman el prostul, va să pótă să-ni ajută? Și-apoia nu v'am dis, că n'aveți adie să mai înșiți de-nintea a facelei a mea? Cum ai cutezată să calci ordinul ameu?“

— „Mė alas pe caicido pedepsire unde vreı ghine

Împăratul, decă vëdu că atâta de mult se rógă fiica sa, se înduplecă, și luă laptele ce-i adusese: și apoi se unse cu dënsul la ochi o ñi, se unse și a dóua ñi și spre marea sa mirare, simți că pare-că începuse a zări ca prin sită; și decă se mai unse și a treia ñi, vëdu cât se póte de bine.

După ce se însenătoșă, dete o masă la toți boerii și sfetnicii împărăției, și după rugăciunea lor primi și pe Făt-frumos să ședă în códa mesei.

Pe când se veseliau mesenii și se chefuiau, se sculă Făt-frumos, și rugându-se de ertare întrebă:

— „Mărite împărate, robii pot șede cu stăpânii lor la masă?”

— „Nu, nici decum”, răspuse împăratul.

— „Apoi decă este așa, și fiind-că lumea te șcie de om drept, fă-mi și mie dreptate, și scólă pe cei doi óspeți cari șed d'a drépta și d'a stînga Măriei tale, că-cî ei sunt robii mei; și ca să mă cređi, caută-î și vei vedea că sunt cu pecetea în spinare.

Cum auđiră ginerii împăratului o băgară pe mănecă și mărturisiră că așa este; îndata fură nevoiți a se scula dela masă și a sta în picioare. Ér cătră sfârșitul mesei, Făt-frumos scóse năframa, pe care i-a fost dat-o împăratul la bătaie.

— „Cum a ajuns năframa mea în mânil tale?” întrebă împăratul. „Eu am dat-o ângerului Domnului, care ne-a ajutat la resboi.”

— „Ba nu mărite împărate, mie mi-ai dat-o!”

— „Apoi decă este așa, tu ești acela, care ne-ai ajutat?”

— „Eü, mărite împărate.”

— „Nu te cred”, adogă iute împăratul, decă nu te vei arëta așa cum era atunci acela căruia am dat năframa.”

Atunci el se sculă dela masă, se duse de se îmbracă cu hainele cele mai frumoșe, își lăsă përul pe spate și se înfățișă împăratului și la tótă adunarea.

Cum îl vedură mesenii îndată se rădicară și se minunară: Făt-frumos era atâta de mândru și strălucitor, încât la sóre te puteai uita, dar la el ba.

Împăratul, după ce lăudă pe fiica sa pentru alegerea sa cea bună, se dete jos din scaunul împărăției și rădică în el pe ginerile seü Făt-frumos; era el cea d'intăiu trebă ce făcu, fu de a slobođi pe cumnații seü și fu tótă împărăția se făcu bucurie mare și masă împăratescă.

Eram și eü p'acolo și căram mereü la vatră lemne cu frigarea, apă cu ciurul, și glume cu căldarea, pentru care căpëtai un năpărstoc de ciorbă, și o sfântă de ciorbă, pentru cei ce-s lungă vorbă.

să-ni faci, tată; de cât ungete, ași te pälăcșesc, și cu aist lapte ce ți-l aduce tapinoöulu sclav.

Amirăulu, cara vëdu că de ahăt mult se pälăcșesc hili sa, se înmulliă, și luă laptele ce-li avea adus; și apoa se unse cu nëssu la oculi ună ñiüă, se unse și a doua ñi: și cu marea-li ciudisire, simți că par' că avea ahurhit să dis muntrescă ca prin sită; și cara se cama unse și treia ñi, vëdu cât se póte de ghine.

După ce se însenătoși, dede ună mesă la tuți domnili și ómenli strălucii a amirăilei, și după pälăcșaria alor, dicsi și Ficior-mușat să ședă în códa a mėsălei.

Pe când se hariseau óspeții și făceau chefe, se sculă Ficior-mușat, și cerëndalui liertare, întrebă:

— Mărite amiră, sclavhili pot să ședă cu domnili alor la mėsă?

— Nu, nici cum, apândisi amirăulu.

— Apoa cara este ași, și epidis-că lumea te șcie ti om 'ndrept, fani și ania 'ndreptate, și scólă aceli doi óspeți cari șed de 'ndrépta și din a stînga Măriei atale, căce eii sunt sclavhili ameii; și tea să mă pistipseși, caftă-î și va să veđi că sunt însemnați cu vula pe schinirat.

Cum auđiră ginerli amirăului li acăță frică, și mărturisiră că ași este; truoră fură avhiosiți să se scólă dela mėsă și să sta pe cicióre. Ma către bitisirea a mėsălei, Ficior-mușat scóse șimia care li are dată amirăulu la batic.

— Cum are ajunsă șimia a mea tu mânil atale? întrebă amirăulu. Eü o am dată a angelui Domnului, care ne are ajutat la batic.

— Ma nu, mărite amiră, ania 'ni o ai dată!

— Apoa cara este ași, tine ești acel care ne ai agiutat?

— Eü, mărite amiră.

— Nu te pistipseșc, adapse avhonia amirăulu, cara nu va să te spună ași cum era atunci acela a cue am dată șimia.

Atuncia el se sculă dela mėsă, se duse de se învescu cu stranile acéle mai mușate, își alăsă perlu pe pältări și își spusse vetea'li a amirăului și la tută adunarea.

Cum îl vedură óspeți tr'oră se sculară și se ciudisiră: Ficior-mușat se părea ahăt mare și lucit, în cât la sóre puteai să muntrești, ma la el nu.

Amirăulu, după ce alăvdă hili sa ti alegerea 'li cea bună, se dede 'njos dit scamnul amirăilei și anăltă tu scamnu ginerle alui Ficior-mușat; ma el năintoslu lucru ce fece, fu să liertă cumnații alui, și tu tută amirălia se fece hăraua mare și mėsă amirăescă.

Eram și eü p'aclo și purtam tot-una la vatră lemne cu sula, apă cu ciru, și inglime cu căldarea ti care căștigai: Ună dehtilidă de ciorbă, și ună sântă părjină, pîntu cae sburêșce multe.

Vangoliu Petrescu (Crușovén).

Melancolia.

Domnișórei Ophelia M

Portretu-ți țin în mână și gândurile mele
Pe infinitul spațiu sburânde rătăcesc,
Te caut printre valuri, p' azurul cer, prin stele
Dar vai! în nici o parte nu pot să te gășesc!

Pe golful cel albastru la mândra Mergellină
Murindele talazuri de barcă-mi se lovesc,
Și murmurul din unde cu dulcea mandolină
Vibrăză 'n armonia — concert dumnezeesc!

Vesuvul varsă flacări și-a farurilor tóte
Lumină licărindă prin valuri se reflect,
Zefírul lin adia pe pânzele înflăte
Voios Natura ride — încântător aspect!

Și 'n ast complex de dulce, divină poesie,
În cuibul de plăcere, în raiul pământesc,
Mă légân între valuri și în melancolia
Visez, gândesc la tine, la chipu-ți ângeresc.

Dar, vai! că-ți cine știe decât 'n a ta gândire
Remas-a vre o urmă din ultimul-mi salut,
Ca să împrăpăteze în a ta suvenir
Un nume de trei zile ce-abea ai cunoscut!

Napoli 7 Iunie 1880.

În patru luni de zile ce mă despart de tine
Prin locuri depărtate te voiu chiama încet,
Pe buze al tău nume, în peptul meu suspine
Și 'n căldurose lacrimi scâlda-voiū un portret.

H. Rheinstejn.

Religiunea și etica la vechii Persi.

Schiță culturo-istorică, după Zimmermann.

Colosalul imperiū asiatic al Persilor, în evul vechiū unul din cele mai civilizate și mai puternice imperii din lume, prin luptele seculare cu Romanii și prin stăpânirea Arabilor ce a urmat s'a devastat în evul mediū cu totul, ér transpunându-se centrul civilizațiunei în Europa, mai că s'a dat uitării.

Vastul teritoriū al imperiului persic, care conține acum numai partea vestică a țerei muntoase dela Iran cu Elborus muntele din Curdistan și alpii din Aserbeid-schan, arată mai mult nișce câmpii pustii, întretăiate de unele văi paradisiace, în cari trăiește o populațiune cam de 5.000.000 suflete. Persii de astăzi prin despotismul secular, prin calamități și asupriri astfel a decăzut, încât nu se recunoșce în ei nici umbra glorioșilor lor predecesori. Pământurile mai nainte fructifere și bine cultivate sunt devastate, pompoșele temple și orașe, care în evul vechiū formaū minunile lumiei, staū în ruine, și numai arheologii mai pot afla în aceste ruine o exploatare pentru științe. Interesant și instructiv este însă, a arunca o privire în trecut, asupra religiunei și eticei unui popor, care a fost cândva cel mai puternic, a cărui virtuți înalte chiar și de inimi ai fost recunoscute și a cărui principii au fost recomandăți ca suverani de model.

Începuturile imperiului persic se perd în timpurile tradiționale, ca și nașcerea lui Zoroastru, fundatorul religiunei persice, într'o epocă, când încă forma fantasiei productive ocupa locul tradițiunei istorice. După tradițiune Zoroastru s'a născut la Gezu în Persia. Despre viața lui n'avem date positive; ce se reportază din isvóre orientale, este exclusiv o legendă. Ca toți profetii, el a primit învățăturile sale direct dela Ddeū, pentru a le comunica poporului său. Probabil este, că sfințele cărți ale Persilor, ce pórta numele lui Avesta, abia pe timpul lui Darie, cam 500 de ani înainte de Christos, s'au cules din tradițiunii orale și din multe notițe singuratiche și s'au unit într'un întreg.

Persii au fost, ca toate poporale vechi, în periodul desvoltării lor, adevărați adorători ai naturei, și lui Zoroastru fi revine meritul a fi înălțat religiunea din adorarea primitivă a sórelui, lunei, focului, apei etc. la o religiune spirituală.

Centrul religiunei persice îl formază contrastul luminei și al întunerecului. Acestor contraste, care la început conțineau numai nișce crude auctorități naturale, le-a dat Zoroastru numiri simbolice cu privire la viața spirituală a omenimei, identificând cele frumoșe și curate cu lumina ce însuflețește toate, cele ordinare și urite cu întunerecul, inimicul vietăților. Despre crearea lumiei ne spun sfințele cărți următoarele:

La început dumnezeirea, ce conține toate, a fost numai timpul infinit, ce împlea enormul spațiu deșert al lumiei. Noi trebuie să admitem, că timpului i-a fost prea urft în deșertul spațiu al lumiei, că-ți a dis cătră sine: „Eu voiu sacrifica, póte imi va succede, a produce o ființă, care să fiă în stare, a crea lumea — și, să veđi, prin sevărșirea sacrificiului se escă Ormuzd, Ddeul lumiei; în același timp însă prin efectul îndoelei, pe care a arătat-o infinitul timp față de puterea sa prin cuvântul „póte“, a rezultat Ahriman Ddeul întunerecului, al minciunei. La început i-a succes timpului, a arunca pe Ahriman în întunerecul infinit, când însă acesta s'a recreat din căderea sa, atunci se începu numai decât infinita luptă între potențații luminei și ai întunerecului, care luptă se continuă de aci înainte între toate creaturile.

Ormuzd creă sórele, luna și stelele ficse, pământul și ómenii, plante folositoare și animale, căror le-a inspirat viață, pentru ca ele să póta opera cu el în luptă contra potențaților întunerecului. Ahriman din contră dobândi ca aliați planeții, prin pētrunderea sa violentă creă pământului munți nelocuiți, implu pământul și apa cu animale stricăcioșe, dădu pomilor o cójă grósă și ghimpți ascuțiți, mes-tecă focul cu un fum urcios și trâmise ómenilor o armată de bóle.

Din cele premerse se vede, că etica Persilor nisuia într'acolo, a face din ómeni nișce combatanți ai luminei contra potențaților întunerecului. Cultul religios al vechilor Persi a fost dară în preponderanță un cult al luminei, și astăzi aderinții acelei învățături, cari după năvălirea Arabilor în Persia și persecutarea mărturisitorilor învățaturii lui Zoroastru au emigrat în India și se află chiar ađi acolo sub numele de Persi, după cultul lor se numesc „ignicoli“.

(Va urma).

V a r i e t a ț i.

Cum dobândește cine-va o moștenire. — De ună-đi în Paris se vindea prin licitațiune nișce cărți vechi, manuscrise, tablouri etc. Între altele era să se vândă și o carte de rugăciune, care nu se distingea nici prin tipar, nici prin hârtie, nici prin alt-ceva. La început această carte era privită cu mare indiferență, până când în fine un june, observând-o mai d'aprópe, a oferit pentru ea două-deci de franci. Un bētrân, a căruia atenție era ținută cu deosebire asupra acestei cărți, a oferit mai mult.

Junele însă nu s'a dat înapoi, și ast-fel amēndoi se întreceau unul pe altul, până când cartea rămase asupra junelui pe prețul de 250 franci. — Toți cei prezenți căutaū înzadar d'a deslega enigma. Cartea a fost cercetată din nou, dar afară de câte-va linii scrise pe scórta interioară nu s'a putut vedea nimic mai marcant. Conținutul acestor linii a fost atât de important, ca și subsemnătura din josul lor. — Cumpărătorul se depărta, ér bētrânul domn îl urmă, întrebându-l cu mare curiositate, ce

anume interes este legat de posesiunea acelei cărți? — Această întrebare ași putea s'o fac și eu d-tale, îi răspunde cumpărătorul, că-cî d-ta m'ai urcat până la 249 franci. Dar cu toate acestea vei recunoșce că n'am urcat prețul numai ca amator de antichități, când vei afla, că această carte a fost odată proprietatea moșului meu, fiind scrise de dînsul aceste rînduri. — „Apoi, decă este astfel într-adevăr, ai mai mult drept asupra acestei cărți — că-cî repausatul nu era de cît vîrul meu.“ — Această declarație a fost urmată de o scenă foarte mișcătoare, că-cî aceste două rude nu se văzuseră nici odată, și nici n'a știut unul de altul. Bătrînul se întorsese de curînd din Algeria franceză unde emigrase încă de când era de 16 ani. El venise pentru a petrece ultimele sale zile în patria lui. — „Ai făcut o bună afacere, iubitul meu“ dișe bătrînul nepotului lui. — „Eu am căutat un moștenitor, și sunt vesel, că am găsit în tine pe un om care cinstește memoria rudelor lui, și prin urmare ești demn d'a mă moșteni.“ — Bunul bătrîn are să lase acestui june o avere de 800,000 franci în numerar. (Resb.)

Bibliografia.

Cîntec de primăvară, poesia de V. Bumbac, cor viril de C. C. Porumbescu, op. 6. Proprietatea și editura librăriei române, I. E. Țeran. Oravița (Banat). Toate drepturile rezervate. Prețul f. r. — Se află de vîndare și la W. Krafft în Sibiiu.

Mostre de dialectul Macedo-român, de Vangelii Petrescu (Crușoveanu). Partea I. Basmul cu Făt-frumos după D-ul Fundescu, tradus în dialectul macedo-român crușoven, Btucureșt. Editura librăriei Socec & comp. Calea Victoriei, 7. 1880. Prețul un leu nou. — În Crușova, după cum ne spune D-l V. Petrescu în precuvîntare, sunt cam trei mii de familii române, puține familii bulgărești și câteva arnăuțești. Turci nu sunt; Greci er nu sunt. Profesiunile esercitate mai adesea de Români sunt: croitori, argintari, petrari, meșteri de case, faurii, neguțatori, puțini păstori. Sunt două biserici: la una se cîntă grecește, la cealaltă bulgărește. E o scôlă, unde peste 100 de elevi învață românește. În dialectul Românilor din Crușova e tradus frumosul basm în cesțiune cu note espicative. D-ul Petrescu a avut o idee minunată, întreprîndînd a face cunoscută limba Românilor macedonenii la ceilalți frați ai lor, și viceversa. Este o încercare de unire, care nu pôte să nu fiă spriginită de totă suflarea românească. Ne rugăm să ne ierte D-ul autor, că ne-am luat libertatea de a reproduce primul basm. Acesta am făcut-o în cîvingere, că este modul cel mai eficace de a recomînda atât broșura primă, cît și cu deosebire pe cele care vor urma, după promisiunea autorului. Îndemnăm pe toți partisanii Românilor să spriginescă această întreprindere, cu atât mai mult, că cu un preț de nimic își pot procura cîteva momente plăcute.

— **Diare nouă:** Vocea română, »organu allu glubului professorale den Craiova.« Ese 'n numere de cîte o cîlă cam de odată în intervale nedeterminate, din care 20 formeză un period anual. N-ul 60 bani; abonamentul pe 10 numere (1/2 an) 5 lei, pe 20 numere (1 an) 10 lei. Pentru membrii »Glubului«, învătătorii rurali și scolarii prețul jumătate. — Această fîiă pretinde a representa în privința limbii și a scrierei direcțiunea limbistică din Craiova, direcțiune, pe care o numește de o parte progres retrospectiv spre clasicitate și romanism, de altă parte eclecticism rațional. Este un fenomen trist de a vedea că nișce ômenii serioși, profesori la liceu, mai voeșc să producă chaos, când chiar academia română cedând opiniei publice cantă unitatea în scriere și limbă. Am saluta cu bucurie aparițiunea unei foi literare în Craiova, decă n'am fi convinși că redactorii ei își sleiesc puterile într'o luptă sterilă voind a redeștepta spectri adormiți de mult. Nu credem că avem lipsă de un mare dar profetic, pentru a pređice, că direcțiunea limbistică din Craiova este un făt născut mort. Cetitorii se vor convinge singuri despre această cetind următoreia poesia pe care o publicăm cu ortografia și limba noului diar:

Appellu la arme.

Oda bellica in versuri iambice rimate de 13 syllabe.

Nemica mai sublimă, mai demnu de reveritu,
Ca lupt'a susceputa de-unu populu assupritu,
Ce-aspira se disferme crudu jugulu rossionosu,
Impusu de violenti'a stratinului trufosu!
Au ce valoare se-aiba a' firii ubertate
Lipsita de onore, direptu si libertate?
Vai, fora-aceste bunuri viueti'a-e degradare,
Nolluca-ammagitoria, nedemna vegetare!

Romani, la arme dero, barbati si juni, sariti,
In diu'a resbunarii pre inimici colpiti!
La lupt'a sacra pentru altarie si focarie
Veniti cu voliosia si-unanima strigare!

Probatii co seti nepoti buni ai divului Traianu,
Co-in vene ve curre-anco puru sange de Romanu!
Adduceti-ve-a mente de glori'a strabuna:
A' Romei gente-illustra in voi se nu appuna!

Victoria au morte allu vostru sumbolu fia,
Si franti voru fi paganii de-a' Cerului menia!
Ma deco-ursit'a cruda voli-va se cadeti,
Istori'a narra-ya la successorii summeti
Vertutea parentesca si-a' genului marire,
Fiendu intemeliata a' vostra memorire!
Currendu allu vostru sange, intrepidi luptatori,
Va nasce si cumplitii eroi resbunatori!

Craiova, Iuliu 1872.

Orî ce comentari'e de prisos.

Gicitură de Șach

de Veturia P. Desseanu.

		pli-	de	ce	ri-						
		a	rit	dea	Ađi						
im-	se-	neș-	vis	au-	mă-						
De	nós-	ve-	ni	'n-	ul						
		se	cle	ri-	rea						
		De	tre	vi-	fi-						
a	ve-	po-	ces-	vi	din-	a-	it				
por	tui	pri-	chie	stat	a-	pre	pen-				
		În	brav	te	de-						
		tor	in-	dom-	un						
		gur	și-	În	roi						
		stat	ni	sin-	noi						
		din	ii	tre	e,	ca	Când				
co-	in	de	te!	nu	în-	Po-	de				
pul	ceaű	pen-	și	'n	sia	Pop-	șii				
cio-	de	tim-	creș-	fiű	la			e-		I.	

Se pôte deslega după săritura calului.

Deslegarea giciturii de șah din N-rul 14 este:

Tinereța noastră sbóră
Ca un vis amăgitor;
Vino iute dar fecióră,
Vin' la sinu-mi iubitor,
Și în sântele altare,
Naintea lui Dumneđeu,
Cu o dulce sărutare
Să 'ncununî amorul meu!

Poesia de *Dimitrie Ilescu.*

Deslegare nimerită primirăm dela D-nele: *Maria M. Chișu* din Craiova, *Aristița Aslan* din Bucureșci, *Margareta Cerchez* din Piatra, *Ludovica Huza* din Gherla, *Emilia Onciu* născ. *Ciavoșchi* din Usdin; dela D-nii: *D. Ganea* din Smlac, *D. Juga* din Bucureșci, *S. N. Periețenu* din Medgidje (Dobrogea).

Cu numărul de față se încheiă al III-lea pătrar de an, Aprilie—Iunie. Condițiunile abonamentului se vîd în fruntea foii.